

Известия списание на Икономически университет 2 (2020)

ИЗВЕСТИЯ

списание на Икономически университет – Варна

<http://journal.ue-varna.bg>

**ДОХОДНОТО НЕРАВЕНСТВО ПРИ УСКОРЕН
ИКОНОМИЧЕСКИ РАСТЕЖ
(ЕВРОПЕЙСКИТЕ СТРАНИ В ДЪЛГОСРОЧЕН ПЕРИОД)**

Христо МАВРОВ¹

¹ Катедра Обща икономическа теория, Икономически университет, Варна, България. E-mail: mavrov_h@ue-varna.bg

JEL D31, O570**Резюме****Ключови думи:**

доходно неравенство, ускорен икономически растеж, коефициент Джини, темп на растеж на реалния БВП на човек, европейски страни.

През последните години нарастващото неравенство се превърна в основен проблем на развитието. В същото време страните с нисък БВП на човек от населението разработват стратегии за ускорен растеж в стремежа си да догонят развитите икономики. Статията си поставя за цел да изследва връзката между ускорения икономически растеж и доходното неравенство в дългосрочен период. На основата на историческия подход и сравнителния анализ се идентифицират онези европейски страни, които се развиват с най-високи темпове на растеж. За периода на най-динамичното им развитие се проследява изменението на доходното неравенство. Установява се, че ускореният икономически растеж е възможен при запазване и дори намаляване на доходното неравенство.

© 2020 Икономически университет – Варна

Цитиране: МАВРОВ, Хр. (2020) Доходното неравенство при ускорен икономически растеж (Европейските страни в дългосрочен период). *Известия. Списание на Икономически университет – Варна*. 64 (2). с. 81 - 96.

Въведение

В годините след глобалната криза от 2008-2009 г. вниманието към доходното неравенство нараства. Докладът за човешкото развитие от 2019 г. е изцяло посветен на неравенството и констатира неблагоприятните тенденции в глобалното разпределение на дохода, като посочва, че най-богатите 1% получават

27% от растежа на дохода, докато за най-бедните 50% от хората остават само 12% (Human Development Report 2019). Неравенството се увеличава почти навсякъде по света и разликата между бедни и богати продължава да нараства – това е ясната констатация и на първия Световен доклад за неравенство (Piketty et al. 2018). Породеният с нова сила научен дебат има за своя основа не само етичните и социалните проблеми, които неравенството изостря (Уилкинсън 2014), но все повече насочва вниманието и към сериозните икономически проблеми, които нарастващото неравенство поражда.

От една страна, то води до макроикономическа нестабилност и може да предизвика икономически кризи. Л. Самърс заявява, че сред най-важните фундаментални структурни промени, предшествващи Великата рецесия, е натрупването на значителна част от пазарния резултат в ръцете на една малка група за сметка на възнаграждението на останалите (Summers 2011). Дж. Стиглиц е убеден, че поляризацията в доходите е основна причина за кризата от 2008 г., защото е в основата на макроикономическите дисбаланси, които водят до срив в икономиката (Stiglitz 2013). Подобна позиция се защитава и от Т. Пикети (Piketty 2014).

От друга страна все по-сериозно се поставя въпросът за връзката между неравенство и икономически растеж. Нови изследвания на организации като МВФ и ОИСР, защитаващи дълги години идеите на „Вашингтонския консенсус“ привеждат аргументи, че икономическият растеж не само не се забавя при повече равенство, но обратното – изисква повече равенство (Ostry et al. 2014, Cingano 2014). Тези идеи противостоят на доминиращото дълги години разбиране, че в началните етапи на развитие повишеното неравенство е наложително за акумулирането на капитал и осигуряването на растеж (Kaldor 1957, Kuznets 1955).

Разглежданият проблем е особено важен за страни, които все още изостават в своето икономическо развитие и трябва да „догонват“ напредналите икономики. Оттук възниква и важният научно-изследователски въпрос – една стратегия за ускорено икономическо развитие налага ли по силата на обективна необходимост увеличаване доходното неравенство или е възможен по-бърз растеж в условия на намаляващо неравенство?

Основната цел на тази статия е да изследва взаимовръзката между ускорения икономически растеж и доходното неравенство. Изследването е базирано на историческия опит на европейските страни.

1. Преглед на теоретичните концепции

В макроикономическата литература могат да се открият няколко основни виждания за ролята на доходното неравенство върху икономическия растеж.

Първата теоретична концепция произтича от все още доминиращата неокласическа парадигма. Тя защитава тезата, че разпределението на доходите и породеното от това неравенство е без значение за икономическото развитие. Неокласическата теория приема, че разпределението на доходите и богатството, а следователно и неравенството, се определя от пределната производителност на факторите на производство, главно труд и капитал. Теорията за пределната производителност осъществява своеобразна равнопоставеност между факторите на производство и при разпределението на доходите между тях (а и между индивидите). Тази равнопоставеност решава проблема със справедливостта и поради това ролята на разпределението на доходите и възможното доходно неравенство изцяло се пренебрегва. Неокласическата теория разглежда неравенството като естествен резултат от пазарния процес. Така в неокласическата парадигма теорията за разпределението на доходите не се приема за централен въпрос на макроикономическата теория и е извън обсега на научните изследвания.

Втората теоретична концепция, разглеждаща ролята на неравенството върху растежа, е свързана с името на Н. Калдор (Kaldor 1957). Според тази концепция доходното неравенство може да има положително влияние върху растежа. Конкретният механизъм се основава на идеята, че богатите имат по-голяма пределна склонност към спестяване в сравнение с бедните. Така по-високото начално доходно неравенство води до увеличаване на спестяванията на богатите, спестяванията от своя страна се трансформират в инвестиции на капиталовия пазар. Това води до натрупване на физически капитал. Физическият капитал е в основата на икономическия растеж.

Третата теоретична концепция обосновава наличието на обратната зависимост между доходно неравенство и икономически растеж. Защитници на тази теза са Person и Tabellini (1994), както и Castello и Domenech (2002). Те привеждат доказателства, че нарастващото неравенство влияе негативно върху производителността, растежа и стабилността на обществото.

Четвъртата концепция възприема съществуването на нелинейна зависимост между неравенството и растежа (Varro 2000). Основният извод на Робърт Бароу е, че тази връзка зависи от нивото на икономическо развитие – тя е отрицателна при бедните и положителна за богатите страни.

Нелинейна зависимост, но с обратна причинност, отстояват и Galor и Moav (2004). Те приемат, че в ранните етапи от развитието, в периода на начална индустриализация, когато основен фактор на развитието е натрупването на физически капитал, неравенството може да изиграе положителна роля за растежа. При такива условия е валидна тезата на Калдор за положителна зависимост между неравенство и растеж. На по-късни етапи на развитието човешкият капитал придобива решаващо значение. В тези условия нарастващото неравенство може да се окаже пречка за икономическия растеж. Това означава, че едно по-равномерно разпределение на доходите позволява инвестиране в човешкия капитал на по-широка основа и така се осигуряват условия за по-динамичен растеж.

Представените тук теоретични концепции разглеждат връзката между неравенство и растеж от гледна точка на възможното влияние на неравенството като причина върху растежа като следствие. Разбира се, има и друга теоретична линия, за пионер на която се приема Саймън Кузнец (1955) и неговата крива на Кузнец. Тази крива показва влиянието на растежа върху неравенството и има характер на изпъкнала нагоре парабола (обикновено се нарича обърната U-крива). Основната идея на С. Кузнец е, че в началните етапи на развитие, при прехода от селскостопанско към промишлено развитие, икономическият растеж обективно изисква увеличаване на неравенството. След като икономиката достигне дадено ниво на развитие, положителната връзка растеж–неравенство става отрицателна, т.е. последващият икономически растеж води до намаляване на поляризацията в доходите на населението.

В тази статия няма да се изследва линейност или нелинейност на връзката неравенство–растеж. Няма да се изследва и положителна или отрицателна е тази връзка. Тази статия не е насочена и към анализ на връзката тип „Кузнец“ – дали растежът води след първоначално нарастване на разликата между бедни и богати до понижаване на неравенството, след като обществото достигне някаква степен на икономическа зрялост. Тази статия си поставя друг научноизследователски въпрос – дали **ускореният** икономически растеж изисква повишаване на неравенство. Основната хипотеза е, че е възможен ускорен растеж при запазване и дори намаляване на доходното неравенство.

2. Ефектът на ускорения растеж в дългосрочен период

В теорията на икономическия растеж за основен показател, характеризиращ динамиката на нарастване на крайния резултат от функционирането на макроикономическата система, се използва темпът на изменение на БВП и на

БВП на човек от населението. Недостатъците на този показател като измерител на икономическия растеж са известни и широко дискутирани (Владимиров и др. 2015).

В икономическата теория се използват и понятия като икономическо развитие, благосъстояние, просперитет, за да се покаже, че отъждествяването на растежа с нарастването на БВП не може да обхване важни аспекти, като качеството на живот, свързано най-вече с промените в околната среда, неравномерното разпределение на доходите, продължителността на живот и др., и да отрази изцяло измененията в стандарта на живот на жителите на една страна. Вместо БВП се предлагат алтернативни показатели на основата на индекси: Индекс на човешкото развитие (Human Development Index, HDI), Истински индикатор за прогрес (Genuine Progress Indicator (GPI), Планетарен индекс на щастието (Happy Planet Index, HPI), Индекс на щастието, изчисляван в годишните доклади за щастието (World Happiness Report). Тези индекси са комплексни измерители и по-добре представят достигнатия от една страна стандарт на живот. Но те също имат своите недостатъци и един от тях е, че са десетки и това прави сравненията изключително трудни. Освен това се изчисляват сравнително отскоро. Например, провокирани от Глобалната криза от 2008 г., дори отделни страни като Канада също изчисляват индекси на благосъстоянието (Canadian Index of Well-Being)¹.

Независимо от дискусиите през последните години за недостатъците на показателя БВП като измерител на икономическото развитие към момента няма друг показател, който може да се използва както за характеристика на развитието, така и за международни сравнения в исторически план. Поради това последващият емпиричен анализ се базира на БВП на човек от населението като показател за динамиката на развитие на една икономика.

Теорията на растежа показва, че малки изменения в темпа на нарастване на БВП на човек водят до значими изменения в равнището на този показател в дългосрочен план. В таблица 1 са показани примерни количествени съотношения.

Таблица 1

Ефектът на ускорения растеж в дългосрочен период в проценти

Темп на растеж на реалния БВП на човек	Процентно изменение на БВП на човек след:		
	25 години	50 години	100 години
2%	64%	169%	624%
2,5%	85%	244%	1081%
3%	110%	340%	1822%

Източник: Собствени изчисления.

В чисто абстрактно-теоретичен план можем да разгледаме две хипотетични икономики, които имат БВП на човек съответно 50 и 100 единици. Разликата е точно 2 пъти. Нека по-богатата страна нараства средногодишно с 2%. БВП на човек след 25 години ще бъде по-голям с 64% и ще е 164 единици, след 50 години – със 169% и ще е 269 единици, а след 100 години ще е 7,24 пъти повече от първоначалното равнище и ще стане 724 единици. За бедната страна са възможни различни варианти на ускорение. Нека при първия вариант ускорението е 0,5 процентни пункта над този на богатата страна – т.е. нарастване със средногодишен темп от 2,5%.

Таблица 2

Ефектът на ускорения растеж в дългосрочен период в абсолютно измерение

	БВП на човек след:					
	25 години		50 години		100 години	
	При начален БВП на човек от:					
Темп на растеж	50	100	50	100	50	100
2%		164		269		724
2,5%	92,5		172			590,5
3%	105		220			961

Източник: Собствени изчисления.

При такъв темп дори и след 100 години БВП на човек в бедната страна ще е 81,5% от този на богатата страна.

Ако темпът на растеж на бедната икономика е с 1 процентен пункт по-висок, т.е. е 3%, то след 50 г. БВП на човек ще бъде 220 единици, което е 81,8% от нивото на богатата икономика. След 100 години позициите се сменят – БВП на първоначално по-бедната икономика ще е 961, което ще е 1,32 пъти по-голям БВП от този на първоначално по-богатата икономика.

Могат да се направят два извода. Първият е, че малки изменения в темпа на растеж водят до значителни изменения в дългосрочен план. Вторият извод е, че за съкращаване на периода, в рамките на който една страна може да догони друга, е необходимо нейният темп на растеж да надвишава този на по-богатите с поне 2% средногодишно.

В исторически план разгледаните количествени съотношения на растежа намират ярко потвърждение в икономическото развитие на някои страни – Република Корея, Тайван, Сингапур, Хонг Конг и Япония. Ще дадем пример с Япония. В таблица 2 е представен БВП на човек през далечната 1870 г. и през съвременната 2016 г. Най-богатите през 1870 г. седем страни (без Япония) са сред най-богатите и днес и шест от тях влизат в групата на Г-7. Това са Великобритания, САЩ, Германия, Италия, Франция и Канада. Техният средногодишен темп на растеж на БВП на човек за този период от 146 години е 1,65% като минималната стойност от 1,29% е за Великобритания, а максималната от 1,88% е за Канада. През 1870 г. Япония е имала БВП на човек почти 5 пъти по-малък от този на Великобритания – водещата страна през 19 век. Япония е заемала 44 място в света по БВП на човек и преди нея са страни като Филипините, Малайзия, Шри Ланка, Йордания, Иран и България, която е 36-та²

Таблица 3

**Реален БВП на човек и темп на изменение
за най-развитите страни през периода 1870-2016**

Страни	БВП на човек ¹		Средногодишен темп на нарастване на БВП на човек	
	1870	2016	1870-2016	1950-1980
Австралия	5947	48845	1,45	2,24
Великобритания	5716	37334	1,29	2,10

¹ Стойностите за БВП на глава в статията са в млн. международни долари по цени от 2011 г.

САЩ	3736	53015	1,83	2,24
Германия	3715	44689	1,72	4,40
Италия	3143	33419	1,63	4,51
Франция	3086	37124	1,72	3,55
Канада	2866	43745	1,88	2,69
Япония	1160	37465	2,41	6,70

Източник: Изчисленията са на автора по данни от Maddison Project Database 2018.

В резултат на реализиран средногодишен темп на растеж с 1,12 процентни пункта над този на Великобритания в края на периода през 2016 г. Япония вече има БВП на човек от 37 465 долара, еднакъв с този на Великобритания, и също е член на Г-7 от самото ѝ основаване през 1975 г.³ Онова, което има по-голямо значение в контекста на изследователската ни задача, е че това догонване се реализира от Япония за един кратък отрязък от време – периода 1950-1980 година. С БВП на човек повече от 3 пъти по-малък от английския в началото на периода, но с темпове на растеж с 4,6 процентни пункта по-високи Япония задминава през 1980 година Великобритания по абсолютен размер на този показател (виж табл. 4).

Таблица 4

Сравнение между Великобритания и Япония за периода 1950-1980

	БВП на човек 1950	БВП на човек 1980	Темп 1980/1950
Япония	3023	21130	6,7
Великобритания	10846	20211	2,1

Източник: Изчисленията са на автора по данни от Maddison Project Database 2018.

В свое изследване за растежа и конвергенцията Р. Бароу стига до извода, че икономически растеж в рамките на 3-4% нарастване на БВП на човек в продължение на 2-3 десетилетия е достатъчен, за да се извърши преход от слабо развити към средно развити страни и от средно развити към високо развити страни (Barro 2016). Япония постига своя невероятен резултат, като за същия период от 3 десетилетия извършва преход от слабо развита към високо развита страна поради темп на растеж, който е не просто 3-4% годишно, а с 4 процентни пункта над средния за развитите страни.

Научноизследователският въпрос, който ни вълнува, е дали подобно ускоряване на растежа е съпроводено с увеличаване на неравенството. И ако за Япония отговорът е, че за най-динамичния ѝ период 1960-1980 г. неравенството, измерено чрез индекса Джини за пазарния доход, намалява с 4,1², въпросът е има ли такива примери в европейската икономическа история. Подобна ориентация на изследването е необходима, защото феноменът Япония е изследван в много публикации и съществена част от нейния успех се отдава на специфични национални особености, които са различни от европейските. А поставеният по-горе въпрос не е абстрактен – той има отношение към състоянието на българската икономика, необходимостта от ускоряване на растежа и намаляване на неравенството, което е сред най-високите в ЕС⁴. Поради това последващият емпиричен анализ се насочва към идентифициране на динамично развиващи се европейски страни в исторически план и проследяване на изменението на доходното неравенство.

3. Неравенството при ускорен растеж – европейските страни в дълъг период

В по-нататъшното изложение чрез данни за периода 1990-2016 г. се проверява хипотезата, че ускорен икономически растеж в дългосрочен период е възможен, без цената за това да е нарастващо доходно неравенство.

Методология и данни

Проведеният емпиричен анализ следва следната логика: първо, откриват се страни в икономическата история и преди всичко в съвременната, които са осъществили икономически скок и от сравнително изостанали са се превърнали в развити страни; второ, анализира се динамиката на доходното неравенство в тези страни; и трето, проследява се връзката между високите темпове на растеж и изменението на неравенството.

За измерител на икономическия растеж се приема темпът на нарастване на реалния БВП на човек от населението, измерен в долари от 2011 г. Използват се исторически данни за БВП от базата данни на А. Мадисън (Maddison Project Database, 2018). Като мярка за доходното неравенство се използва коефициентът на Джини, като данните са от Евростат. За страни, за които са налични данни, се проследява динамиката на БВП за относително голям исторически период – от 1870 г. до 2016 г. От този период по-специално внимание се отделя на

² Изчисления на автора по данни от Solt, 2018.

периода след 1990 г., когато бившите социалистически страни от Източна Европа започват своя преход към пазарна икономика.

Първата стъпка в анализа е открояването на страните с най-високи темпове за периода 1870-2016 г. Резултатите са представени в таблица 4⁵. Всички тези страни имат темп на растеж на БВП на човек с повече от 0,5 процентни пункта над този на Великобритания, най-богатата страна през 19 век. В резултат на това през 2016 г. някои от тях (Норвегия, Швеция, Ирландия и Австрия) я задминават, други се изравняват (Финландия), а останалите я доближават по равнище на този показател. В края на периода Великобритания е с най-висок коефициент Джини. Освен това за последните 20 години тенденцията е към нарастване. От останалите страни единствено Испания и Португалия имат подобен коефициент Джини, но тези две страни отбелязват тенденция на понижение за последните 20 години, като то е по-изразено в Португалия. Останалите страни имат коефициент Джини под 29 и с изключение на Финландия и Швеция реализираната тенденция е към понижаване на неравенството. Необходимо е да се подчертае, че за периода 1995-2018 г. тези страни поддържат сравнително нисък коефициент Джини – в диапазона 21-27 (виж. табл. 5).

Таблица 5

Темп на растеж на БВП на човек и коефициент Джини

Ранк в ЕС	Страна	Средногодишен темп на растеж на БВП на човек 1870-2016	БВП на човек		Коефициент Джини	
			1870	2016	изменение 1995-2018	2018
2	Финландия	2,08	1845	37239	3,9	25,9
3	Норвегия	2,07	4117	82814	-1,8	24,8
4	Швеция	2,06	2272	44659	6	27
5	Ирландия	1,90	3590	56597	-4,1	28,9
6	Португалия	1,87	1687	25346	-4,9	32,1
8	Испания	1,83	2140	30110	-0,8	33,2
10	Полша	1,76	1921	24838	-2,2	27,8
11	Австрия	1,76	3229	41445	-0,2	26,8
12	Чехословакия	1,75	2182	27738		
	Чехия	-		28823	-1	24
	Словакия	-		25364	-5,3	20,9
	Средно ЕС	-				30,8

Хр. Мавров. Доходното неравенство при ускорен икономически растеж
(Европейските страни в дългосрочен период)

	Великобритания	1,29	5716	37334	+1,5	33,5
--	----------------	------	------	-------	------	------

Източник: Изчисленията за темповете са по данни от Maddison Project Database 2018, а за неравенството – от Евростат.

Липсата на данни за неравенството за целия период, за който са изчислени темповете, налага фокусиране върху периода 1990-2018 г. с оглед осигуряване на съпоставимост. И темповете и коефициентът Джини са представени както за целия период, така и до кризата от 2008 година (виж табл. 6).

Таблица 6

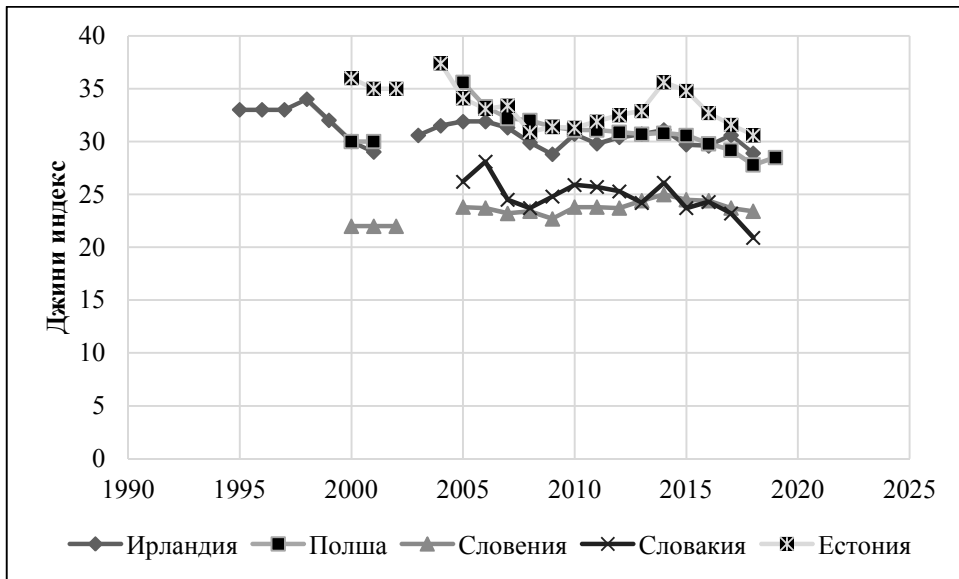
Темп на растеж на БВП на глава за най-динамичните европейски страни и коефициент Джини 1990-2018

Страни	Ранк в ЕС 1990-2008	Темп БВП на човек		Коефициент Джини		
		1990-2008	1990-2016	изменение 1995-2008	изменение 1995-2018	2018
Ирландия	1	4,33	3,37	-0,1	-4,1	28,9
Полша	2	3,83	3,58	2	-2,2	27,8
Естония	3	3,61	2,7	-5,1	-5,4	30,6
Словакия	4	3,53	2,98	-3,1	-5,3	20,9
Малта	5	3,23	3,13	-1,9	-1,3	28,7
Словения	6	2,99	1,89	1,4	1,4	23,4
Великобритания	22	1,92	1,45	+1,9	+1,5	33,5

Източник: Изчисленията за темповете са по данни от Maddison Project Database 2018, а за коефициента Джини – по данни на Евростат.

Шестте най-динамични страни в ЕС за периода 1990-2008 г. са Ирландия, Полша, Естония, Словакия, Малта и Словения. С известни размествания тези страни остават като най-динамични и след кризата от 2008 г. Единствено Словения е по-силно засегната и това влияе върху темповете за целия период 1990-2016 г., но превишението над динамиката на Великобритания от 0,5 процентни пункта се запазва. За другите страни това превишение е повече от 1 процентен пункт, като за Ирландия е почти 2,5 процентни пункта. Както се вижда, Ирландия, Полша и Словакия (като част от Чехословакия) запазват своето присъствие като най-бързо растящи икономики и в този съвременен период. Всъщност и за трите страни високият темп за периода 1870-2016 се дължи именно на значителната динамика в най-новата им история – след 1990 г.

За всички страни доходното неравенство, измерено чрез коефициента Джини намалява както до кризата от 2008-2009 г., така и след нея. Единствено при Словения се забелязва нарастване от 1,4, но пак трябва да се подчертае, че това е страната с едно от най-ниските доходни неравенства в целия ЕС (втора след Словакия с коефициент Джини, равен на 23,4 в края на 2018 г. и средна стойност за периода 23,7). За Великобритания, която използваме като отправна точка за сравнение, темповете на нарастване са сравнително ниски, тя заема 22 позиция в ЕС, коефициентът Джини нараства и в двата периода и през 2018 г. те е с едно от най-високите неравенства в целия ЕС. Преди нея са 4 страни - Румъния, Латвия, Литва и България, която е с най-висок коефициент Джини. По подробно динамиката на доходното неравенство за шестте страни е представена на фигура 1.

Фиг. 1. Коефициентът Джини за най-бързо нарастващите европейски страни за периода 1995-2018 г.

Източник: Евростат.

В сравнение с началната година, за която са налични данни в Евростат, доходното неравенство намалява. Изключение прави Словения поради факта, че в началната 2000 г. коефициентът Джини има изключително ниски стойности от

22%. През целия следващ период обаче не се надминава горната граница от 25. В сравнителен план двете страни-Словения и Словакия, независимо че се сред най-динамичните в икономическо отношение европейски страни, остават и с едни от най-ниските равнища на доходно неравенство. От 2015 до 2019 г. включително те са сред трите страни с най-ниска поляризация на доходите в Европа.

Заклучение

Извършеният анализ на темповете на нарастване на реалният БВП на човек за най-динамичните европейски страни в историческа перспектива и сравнението на тази динамика с най-богатите страни има за цел да покаже, че за дълги периоди от порядъка на 100 години темп на растеж с над 0,5 процентни пункта може да постигне конвергенция. От друга страна, както твърди и Р. Бароу, за период от 25-30 години темп на нарастване с 2 процентни пункта над този на развитите страни може да превърне страната от средно развита във високо развита страна. В същото време ускоряването на растежа не е задължително да бъде съпроводено с нарастване на доходното неравенство. Напротив, възможно е дори то да намалява. Важно е да се подчертае, че относителното равенство в разпределението на доходите не е антагонистично на растежа. Напротив, може би го предполага. Намирането на правилната комбинация от инструменти и политики, които да съдействат за ускоряване на растежа и в същото време да осигурят относително равенство, т.е. да се гарантира споделен растеж, ще бъде ключово за развитието през следващите години. Това се отнася с особена сила за България.

Бележки

- ¹ Първият канадски индекс на благосъстоянието е съставен през 2011 г. в резултат на осъзнаването, че значителният икономически растеж в периода 1994-2008 г., измерен на основата на БВП, няма адекватно отражение върху качеството на живот на канадските граждани.
- ² За анализи на реалния БВП и международни сравнения в историческа ретроспектива днес най-много се използва базата от данни на А.Медисън. За методологическите особености на неговото изследване виж по подробно Рангелова, Р. (2006) България в Европа: Икономически растеж през XX век. Акад. издателство „Проф. Марин Дринов“. В класацията влизат общо 66 страни, за които има данни през 1870 г. в базата на Ангъс Медисън, използвана в тази статия. Изчисленията са на автора.
- ³ Трябва да се отбележи, че всъщност Япония настига Великобритания още в края на 70-те години и по-точно през 1979, когато и двете страни имат БВП на

човек около 20 500 долара. След 1990 г. темповете на Япония се забавят значително, страната изпада в стагнация (т.нар. изгубени две десетилетия).

⁴ През 2015 г. България е на трето място сред европейските страни с коефициент на Джини по изравнения разполагаем доход, равен на 37. Преди нея с повисоко неравенство са само Румъния и Литва. През всички следващи години, от 2016 до 2019 г. включително, България може да се счита за страната с най-високо неравенство в Европа. При това коефициентът Джини показва нарастваща тенденция и през 2019 г. вече е 40,8.

⁵ От тези страни извън изследването остават Румъния (1), Албания (7) и Югославия (9), защото в края на периода техният БВП на човек остава сравнително нисък (под 18 000 долара на човек), не могат да бъдат отнесени към развитите страни и не може да се твърди, че са извършили скок в икономическото си развитие. Освен това Югославия се разпада след 1991 г.

Литература

1. Владимиров, В. и др. (2015). Макроикономика. СТЕНО, Варна.
2. Рангелова, Р. (2006). България в Европа: Икономически растеж през XX век. Акад. издателство „Проф. МаринДринов“.
3. Уилкинсън, Р., Пикет, К. (2014). Патология на неравенството. Защо равенството прави обществата по-силни. ИК Изток-Запад.
4. Barro, R. (2016). Economic Growth and Convergence, Applied Especially to China. WP21872 [Online] Available at: <http://www.nber.org/papers/w21872> [Accessed 08.05.2019].
5. Castello, A. and Domenech, R. (2002). Human capital inequality and economic growth: some new evidence. // *The Economic Journal*, Vol. 112 (March), pp.187-200. [Online] Available at: <http://kumlai.free.fr/RESEARCH/THESE/TEXTE/INEQUALITY/Neoclassique/Humain%20capital%20inequality%20and%20economic%20growth.pdf> [Accessed: 12.03.2017].
6. Cingano, F. (2014). Trends in income inequality and its impact on economic growth. // *OECD Social, Employment and Migration Working Papers*, №163, OECD Publishing [Online] Available at: <http://www.oecd.org/els/soc/trends-in-income-inequality-and-its-impact-on-economic-growth-SEM-WP163.pdf> [Accessed 01.04.2020].
7. Eurostat (2020). [Online] Available at <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/setupDownloads.do> [Accessed 05.04.2020].
8. Galor, O., Moav, O. (2004). From Physical to Human Capital Accumulation: Inequality and the Process of Development. // *Review of Economic Studies*. [Online]

Available at: <http://piketty.pse.ens.fr/files/GalorMoavRES2004.pdf> [Accessed: 22.02.2017].

9. Human Development Report (2019). Inequalities in human development in the 21st century. [Online] Available at: <http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr2019.pdf> [Accessed 21.04.2020].

10. Kaldor, N. (1957). A model of economic growth. // *Economic Journal*, Vol. 67, pp. 591-624.

11. Kuznets, S. (1955). Economic growth and income inequality. // *American Economic Review*, Vol. 45(1), pp. 1-28.

12. Maddison Project Database (2018). [Online] Available at: <https://www.rug.nl/ggdc/historicaldevelopment/maddison/releases/maddison-project-database-2018> [Accessed 25.04.2019].

13. OECD (2011). An Overview of Growing Income Inequalities in OECD Countries: Main Findings. [Online] Available at: <http://www.oecd.org/els/social/inequality> [Accessed 25.04.2020].

14. OECD Inequality Update (2016). Income inequality remains high in the face of weak recovery. [Online] Available at: <http://www.oecd.org/social/OECD2016-Income-Inequality-Update.pdf> [Accessed 25.04.2020].

15. Ostry, J., Berg, A., Tsangarides, C. (2014). Redistribution, inequality and growth. IMF Staff Discussion Paper SDN/14/02 [Online] Available at: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2014/sdn1402.pdf> [Accessed 03.04.2020].

16. Person, T., Tabellini, G. (1994). Is Inequality Harmful for Growth? // *American Economic Review*, Vol. 84 (3) pp. 600-621.

17. Piketty, T. (2014). *Capital in the Twenty-First Century*. Harvard University Press.

18. Piketty, T., Saez, E., Zucman, G. (2018). World Inequality Report 2018. [Online] Available at: <https://wir2018.wid.world/> [Accessed 22.04.2020].

19. Solt, F. (2018). Standardized World Income Inequality Database, version 7.1. [Online] Available at: <https://dataverse.harvard.edu/dataset.xhtml?persistentId=hdl:1902.1/11992> [Accessed 05.11.2019].

20. Stiglitz, J. (2013). *The Price of Inequality*. Penguin Books.

21. WEF (2013). Outlook on the Global Agenda 2013. [Online] Available at: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GAC_GlobalAgendaOutlook_2013.pdf [Accessed 05.04.2020].

22. WEF (2014). Outlook on the Global Agenda 2014. [Online] Available at: <https://www.weforum.org/reports/outlook-global-agenda-2014> [Accessed 05.04.2020].

23. WEF (2015). Outlook on the Global Agenda 2015. [Online] Available at:<https://www.weforum.org/reports/outlook-global-agenda-2015> [Accessed 05.04.2020].

24. WEF (2017). The Global Risks Report 2017. 12th Edition, Zurich [Online] Available at:http://www3.weforum.org/docs/GRR17_Report_web.pdf[Accessed 07.04.2020].

INCOME INEQUALITY AND ACCELERATED ECONOMIC GROWTH (THE EUROPEAN COUNTRIES IN THE LONG RUN)

Hristo MAVROV

Abstract

In recent years, growing income inequality has become a major problem of economic development. At the same time, countries with low GDP per capita are trying to accelerate growth in an effort to catch up with developed economies. The article aims to explore the relationship between accelerated economic growth and income inequality in the long run. Based on the historical approach and on the comparative analysis, the European countries with the highest growth rates are identified. For the period of their highest economic growth, the evolution of income inequality is analyzed. The conclusion is made that accelerated economic growth is possible while maintaining and even reducing income inequality.

Key words: *income inequality, accelerated economic growth, Gini coefficient, real GDP per capita growth rate, European countries.*